

2292.

AR. DENSUȘIANU

Vanni
56763

OPTUMŪ

TRAGEDIE ÎN CINCI ACTE.

EDIȚIA II.

21

DOBĂȚIA
MADU CLUCERU

I A Ș I

TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ, STRADA ALEXANDRI No. 11.

1897.

Liv. 2292.

AR. PENSUȘIANU

OPTUMŪ

TRAGEDIE ÎN CINCI ACTE.

EDIȚIA II.

3697.

859.0.-21

DEȘAFĂ
RADU GLUCK

I A Ș I

TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ, STRADA ALEXANDRI No. 11.

1897.

PERSÓNELE :

Optumă, domnul Timișanei.

Marga, sora lui Optumă.

Irina, fiica lui Optumă.

Romilă }
Cinadă } căpitani ai oștilor.

Baba-Murgă, o fărmeacătoare.

Ionelă, ficioră de grădinară.

Nilă, ună mută.

Teană, ună ostașă.

Trei vrăjitoare.

Bătrânii țerei.

Fete de casă.

Ună prisioneră.

Poporă, ostașă.

Aceștea se petrece pe la a. 1031. d. Chr.

(Reproducerea pe scenă rezervată.)

B.C.U. Bucuresti

C3697

ACTULŪ ÂNTÂIŪ.

Scena I.

(O peşcere întunecósă.)

BABA-MURGĂ.

(ocupată la focu cu nisce hârburi în care mestecă, suflă, descântă. Bate cineva la uşă.)

Aşa, veđi! nu e nópte de celū de susū lăsată
Vre-unū fârmecatū aicea la uşă sē nu-mi bată.
I-a naibeî, deū, iubirea! — De, de! o sciū şi eū! . . .
Şi-acum, la tinereţe-mi eū sborū cu gândulū meū.
Nebunii, de-departe alérgă-aici la mine,
Nici riuri, văi, nici dealuri, nimica nu-î mai ţine.
Ei credū, sē-şi afle-aicea la baba ajutorū,
Şi eū o nevoiaşă în grópă cu-unū piciorū!
Se vede, nu de-agéba părintele grăesce
Spunēndū din cărţi: credinţa pe omū ilū mântuesce.
Ei credū, că sciū cu dracu, cu elū, dicū ei, m'ajutū,
Şi nici în visū, Ucigă-lū, macar nu l'am vedutū.
Eū ferbū aceste hârburi şi sgândărū prin surcele,
Şoptescū p'aci la vorbe, amestecū, suflu 'n ele;
Ei credū, că baba póte ori-te minunī o vrea,
Când, deū, şi-o apă rece mai multū dór' ar' putea.

(bate de noū)

Aşteptă, mai aşteptă! Aşa! Elū o sē cređă,

(afară se simte furtună)

Că eū mi-ascundū drăcşorii, nu cumva sē mi-î vadă.

Și cu minciuni de-acestea și mama a trăit
 Și buna și străbuna. E bine de-ai ghicită,
 De n'ai ghicită ér' bine. Ghicesci, te credă știută,
 De nu, ȃicū, n'ai ce face, când dumneȃeu n'ajută.

(sună tare la ușa)

Îndată ! (deschide ușa)

CINADŪ.

(întrândū învilitū în o manta.)

De, bunică, atătū mă lași s'așteptū ?
 Cumplitele Vântose m'aū luatū de-din-dereptū.
 Auȃi-le cum turbă ! Se luară după mine
 Cu vuetū, cu vêtejuri. Pe lege, nu-ī a bine !
 Pân' n'a intra în codru era seninū, frumosū,
 Intratū, îndată lumea se 'utorse ca pe dosū !
 Mâni nevêdute, par'-că, voiaū sē mē apuce,
 Și nu puteam, bunică, sē-mī facū nici macar cruce...

(furtuna se liniștesce)

Nu-ī glumă-aici la tine ! Auȃi s'a liniștitū !

BABA-MURGĂ.

Hi ! hi ! și cum, așteptă ! (în parte) Unū bobocelū leitū !
 (tare) Esti Cinădelū, ascultă, și nu te mai ascunde !

CINADŪ.

(în parte) Adevêratū Satana ! (desfăcându-și mantaua)

Și mē cunosci ? De unde ?

BABA-MURGĂ.

De unde scie baba ! . . . Ce vântū mi te-a adusū ?
 Voi, cari învêrtiți lumea ca firulū după fusū,
 Ce mai căutați la baba, o biată arătare !

CINADŪ.

(în parte) Da, babă, care pörtă pe dracu în spinare !

BABA-MURGA.

eu ér' pe vre-ună cărbune în cale mî-ai călcată?

CINADŪ.

i dreptă aici la tine sărindă, bunică,-am dată.
e-mî stimperî foculă, mamă! Ah! arde cu vélvóre.

BABA-MURGĂ.

Ună focă... îlă scii, băete, cu ochi și cu picióre.

CINADŪ.

Pe frunte cu corónă!

BABA-MURGĂ.

Ună focă ce arde reă,
și póte sé-ți repună chiar capulă, fétulă meă!

CINADŪ (uimită)

Tu scii, bunică? Cine?

BABA-MURGĂ.

Irina, Cinadine!

A lui Optamă copilă, căđută dintre ține!

CINADŪ.

Tu scii, bunică, tóte! și-afar' de gândulă meă
Nu cugetam sé scie, ci singură dumneđeă.
(înăspritū) De unde? spune iute!...

BABA-MURGĂ.

Las' gura mititică...

Nu cumva dór' de tine la babă i-o fi frică!

Și ce nu scie baba! Nicî gândulă n'ai gânditū

Și elū aici la baba, ca fulgerū a venitū.

CINADŪ.

Tu mă 'nflori, Satano !

BABA-MURGA.

Pe cin' cauți Cinadine ?

Nu totu pe elu, ean spune-mi ?

CINADŪ.

Eu am venitū la tine !

— Măni des-de-dimineta ai țerei feți frumoși
 S'adună colo 'n câmpulū lăsatū din moși-strămoși,
 La fugă și la trântă, la spadă și săgéta ;
 Acelū ce-a 'nvinge mâne, ți mare luminată !
 A lui va fi Irina, și-Optumū când va muri,
 Și-î încărcatū de ȃile, în tronu-i va sui ! . . .
 Va fi a lui Irina ! . . . auđi „a lui“, bunică !
 Și-acestū „a lui“ ca fulgerū, vai ! inima-mi despica.
 Eu ȃicū „a mea“ sē fie ! Auđi, sē fie-a mea !
 Ajutā-mi, nici chiar mōrtea sē nu mi-o pōtā lua . . .
 Nici mōrtea ! . . . Mi-ajuți ? Spune-mi ? Și bine de-mi vei spune,
 La Sānta-Magdalena eū starița te-oiū pune.

(Pe urloiū se face unū sgomotū, se aude unū hohotū sinistru
 și cade în vatra focului unū arcū.)

BABA-MURGĂ.

(luāndū areculū și dāndu-lū lui Cinadū)

Ȇncercā, pōte-acesta dorința-ți va 'mplini.
 Cin' sōrtea nu și-o cautā, nici ea nu-lū va găsi !

CINADŪ.

(stāndū puținū la ĩndoielā, iā areculū)

Unū arcū ca ori-ce arce . . . dar' . . . uite ... plinū de sānge ! . . .
 (scapā areculū)

BABA-MURGĂ.

Fără sudorî și sânge în lume nu se'nvinge!

(Cinadă ridică arcul. Afară vijelie cu fulgere. De prin crepăturile de stânci apară trei vrăjitoare, cari cu degetele arătătoare îndreptate înainte, pășescă încetă spre Cinadă.)

VRĂJITÓRELE.

(în choră.)

Prin fulgere, prin vântă,
Prin nuorî, pe pământă,
Umblămă și răscolimă
Și tóte le 'nvêrtimă,
Noî crerii încurcămă
Și inimî turburămă,
Pe mare îlă micimă,
Pe celă mică îlă mărimă,
Pe tare îlă slăbimă,
Pe slabă îlă întărimă,
Noî mierea amărîmă
Și fierea o 'ndulcimă,
Uritu 'nfrumșetîmă,
Frumosulă urîțîmă.
Și unde nu-î femeie
Nici dracii nu aă cheie
Să scape d'unde suntă,
Să iésă pe pământă.
Ér' unde e bărbatulă
E și Impelițatulă!...
Cu noî cine se lęgă
Elă sórtea își deslęgă —
Cu noî cine se pune
Elă sórtea își rëpune.

(Cinadă uimită se retrage încetă și iese. Vrăjítóarele dispară chicotîndă.)

Scena II.

(În palatul domnesc.)

MARGA.

(punându Irinei o diademă pe cap.)

Așa, scumpă Irină, așa mi te voescă !
Nici Iana Cosinziana cu chipul ei cerescă,
Nici ea sè nu te 'ntrécă. Veđi, chiar mărețul sóre
Își naltă sânta față cu multă mai lucitóre,
Căci vine sè privéscă, pe-ală țerei nóstre plaiă,
O mare sèrbătóre.

IRINA.

O vedă, prea mare, vai !

Prea mare pentru mine ! . . . O simțu cum mă apasă,
Așa, nu-ș-cum, îmi pare că sufletul îmi iésă.
O mână par'-că-mi stringe ascunsă inima 'n sină ;
În locu de bucurie, cutremură simtă și chină.
O ! câtu de fericită de n'ași fi ađi pe lume,
Séu nimini sè nu scie de mine și-ală meu nume --
O ! câtu de fericită !

MARGA.

Irină, spune-mă... cum ?

Când visurile tale pân' astăđi numai fumă,
Ađi aú sè-se 'mplinésă — cum ? estí nefericită ?
Nu te 'nțelegú, Irină ! Ađi . . . tristă, amărită !
Cu mintea totú-de-una, Irină,-ai întrecutú
A anilorú mésură de când ai începutú
Sè âmbli 'ngiurú de leagănú, încátú điceam în mine :
O s'o iubésă cerulú și-o sè ni-o ia la sine !

Dar cerulū te iubesce și 'n lume te-a lăsatū
 Sé fericescī și țera și-alū țerei împēratū,
 Și etă ȃiua mare s'alegī a ta iubire :
 Iubire pentru tine și țerei strălucire !
 Și suntū atățī Irinā ! Ér' unulū între eī
 Ca leulū celū maī mândru în cetele de lei !

IRINA (grăbită fără voie)

Cinadū ! (rostindū cuvēntulū rămāne confusă.)

MARGA.

Și elū prin alții ! Și-ar' fi prin cei de frunte,
 De n'ar' avé în spate și multe și mērunte.

IRINA.

Cinadū? . . . Unū leū în lupte !

MARGA.

Și-acasă fluturelū,
 Sburāndū din flóre 'n flóre! . . . Și cāte după elū
 Rēmas'aū inimī rupte.

IRINA.

Și cātū de bunū se vede.

MARGA.

Și cātū de-amarū se 'nșelā în fața-i cin' se 'ncrede !
 Elū este unū amestecū, cum rarū s'a maī vēdūtū,
 Totū aurū dinafară, în sufletū numai lutū ;
 Și aurulū se duce la cea dintāiū suflare,
 Rēmāne numai lutulū ! Ba încă elū maī are
 Sub pene porumbie lungī għiare de hērēū ;
 Unū stropū de bunătate într'unū noianū de rēū !

IRINA.

(în parte) Da, da, spunea nu-ș-cine, spunea ? Numai îmi pare !
 Sciū c'am visatū odată o négră întêmplare :
 Cinadū... elū aprinsese pe noi acestū palatū
 Și vrea sē mē omóre... atunci m'am deșteptatū.
 Dar câte veđi în visurī frumóse și cumplite,
 Și cine în viéță le vede împlinite ?
 Ér' lumea, spunū, își are din vechiū tipiculū sēū :
 De răū vorbesce bine, de bunū grăesce răū !
 (cătră Marga) Dar cine-o fi șoimanulū, ce vine ca și vântulū,
 Și toți privescū în urmă-ī ?

MARGA.

Cum spulberă pămêntulū !
 O sē mi-lū veđi îndată, și-atunci vomū mai vorbi !

IRINA.

Elū a întratū în curte... cobóre... este-aci !
 Și cine-ī... și atâta... ?

ROMILŪ (întrândū)

Alū țerei Domnū v'ăștéptă,
 Și tótă țera ochiī aicea și-ī îndréptă.
 (iese.)

IRINA (după o pauză)

Și cine fu acesta ?... Nu-ș-cum mi se păru,
 Veni ca o nălucă, grăi și dispăru.
 Și cine fu ?

MARGA.

Irină, Romilū elū se numesce,
 Și-ai auđitū tu póte, câtū brațulū lui plătesce.

Maghiarele cum soții răpuși de elu își plângu,
 Și mamele-audându-lu la sinu copiii-și stringu,
 Căci prin dușmani odată când spada lui s'arunca
 Îmi rade totu în cale, cum rade cósă 'n luncă.
 Așa-i a lui putere; făptura-î de miratú
 Tu i-o vèduși; ér' cerulú cunună i-a mai datú
 O minte luminósă, căci fără cuminție
 Puterea cea mai mare — mai mare nebunie!
 Eú simtú, că elú e 'n lume lăsatú de dumneđeu
 A lui sè fii, Irină, și elú sè fie-alú teú.

(iese.)

IRINA.

Alú meú... a lui?... In sinu-mí nu-ș-ce inima-mí stringe!
 Spre unulú mè îndémná, spre altulú mè împinge.

Scena III.

(O câmpie, spre fundú munți înalți. In mijloculú câmpiei pe o movilă verde Optumú în tronú, lângă elú la drepta Irina cu o cunună de stejarú în mână, înderéptulú ei Marga și o cetă de fete, de-o parte apoí și de alta bêtrânií țerei, căpitanii oști-lorú, în capulú lorú de-a drepta Romilú, de-a stânga Cinadú; ostași, poporú. La piciorulú movilei unú mare arcú.)

OPTUMÚ.

Bêtrâni, lumina țerei, și voi mari căpitaní,
 Ce numele cu spada v'ați scrisú pe mií de ani,
 De multú decând acuma luptámú toți împreună,
 Și-amú pusú pe fruntea țerei a gloriei cunună;
 S'apropie-acum timpulú când celú ce m'a trimisú
 Mè va chiama la sine din alú vieții visú.

Acelu ce ține 'n mână putere și mărire
 Datoru e să 'ngrijescă de-a țerei fericire
 Nu numai până calcă pe sântulū ei pământū,
 Dar grija lui s'o 'ntindă dincolo de mormentū,
 Și prefăcută-odată țerina-i în țerină
 Nestinsu-i sufletū totuși, din vieța cea senină,
 Totu ce-a iubitū aicea să vadă înflorindū,
 Și numele-i urmașii mărindū și fericindū.
 Dar, vai! eū staū în lume ca arboru 'n câmpie
 Scăpatū elū singurū numai de-a timpului urgie,
 Ce astăđi, mână, de-arândulū ne sémână pe toți
 Semința re'nvierei sub glia de trei coți.
 Acela, cărui tatălū dorea să-i heređescă
 Acéstă dulce țeră și spada strămoșescă,
 Ilū sciți, în flórea vieții elū sângele și-a datū
 Luptândū pentru moșie. Dar cerulū s'a 'nduratū
 Și 'n locū de bradulū verde înfrântū de vijelie
 Mi-a datū acéstă flóre... (luândū pe Irina de mână și arătând'o.)

MULȚIMEA.

Mulți ani cerulū o țiee!

OPTUMŪ.

Și prin a' sale daruri și sufletū cumpenitū
 Nu numai pe alesu-i va face fericitū,
 Dar cu-ajutorulū celū ce ține tóte 'n lume
 Și cu 'nvoirea vóstră va sci s'alégă-unū nume —
 Mărire pentru țeră și sóre pentru toți,
 Nestinsă strălucire la fii și strănepoți!
 Și-am adunatū acuma, cum din bētrâni e lege
 S'adune-aicea domnulū când fiica lui și-alege,

Pe feți-framoșii țerei, ca ea să-și pôtă lua
 Pe celū ce 'n luptă dréptă șoimanū se v'arêta.
 Și ét' aici întrégă a țerei mândră flóre!
 În sinulū ei s'ascunde mărirea viitoare,
 Mărirea ce cu sânge străbunii ne-aū păstratū,
 Nepoții cu viéța s'o 'nalțe ne'ncetatū,
 Și până frați cu nuorii vorū sta încă Carpații,
 Româniī sē trăiêscă luptândū uniți ca frații,
 Ca umbrele străbune privindū la ei din cerū
 Sē dîcă : sântă-ī vorba — „Româniī 'n veci nu perū!“
 — Copii, vedeți voi arculū trecutū prin moștenire,
 Din timpuri fără nume, l'alū țerei domnū și mire;
 Prin semne vechi elū spune, că domnū nu pôte fi
 De câtū acela numai ce-lū pôte instruni,
 Și vulturulū, ce 'n nuori ochesce după pradă,
 L'a face la picîore-ī străpunsū prin peptū sē cadă.
 Luați-mi dară arculū, vedeți vulturu 'n nuori,
 Și darulū — étă tronulū și-acêsta stea din đori!

ÂNTÂIULŪ JUNE.

(se încercă fără să-lū pôtă ridica.)

Uriașii numai pôte l'aū ridicatū vre-odată!

ALŪ DOILEA JUNE.

(abia 'lū pôte puținū mișca.)

Nebunū, care se 'ncercă!

ALŪ TREILEA JUNE.

E stâncă nemișcată!

(se încercă și alții.)

CINADŪ.

(întrândū pîntre ei și dându-î de-o parte)

Nu-mî încurcați cea lume! Nu-î pentru d'alū-de voi!
Elū este pentru mine!... De nu mē vrea... îlū voiū!

(ridică arculū, dar, neputēndu-î îndoii cōrda, se retrage
murmurāndū.)

ROMILŪ.

Nu-î pentru noi, cei de-astăđi, acēstă sântă armă;

Pe noi și gugiumana străbunilorū ne darmă!

Uriași eraū străbuniū, noi suntemū piticoți,

Eroi de șeđetōre, la cupa de trei coți!

(ridică arculū, 'lū încordă, pune săgēta, țintesce, vulturulū cade la piciōre-î. Multimea strigă *hurra!* Irina îi aruncă lui Romilū cununa. Cinadū, care într'aceea se retrăsese de-o parte, încordă arculū sēū și săgēta pe Romilū, care cade mortū. Se nasee învălmășelă. Unii vorū se încungiure pe Cinadū, alții-lū apără. Irina leșină și este dusă de Marga și de cēta de fete.)

OPTUMŪ.

(ridicāndū sceptrulū împune tăcere.)

Acēsta e unirea, acēsta bărbăția,

Ce voi promiteți țerei, când se va 'nchide glia

Pe-a' mele negre țile! — Bētrâni și căpitani,

În astă négră clipă trăit'am miū de ani,

Și miū de ani sē trecă și sē trăescū eū încă,

Și n'arū putē sē ștērgă durerea mea adāncă,

Căci ce mai crudū pe lume se pōte 'nchipui,

Decātū sē 'ngropi tu țera 'nainte de-a muri!

O țeră nu trăesce decātū cu-a sa unire,

În cērtă, nōnē ceriuri n'ō scapă de perire!

Romilū, pe care cerulū te-a datū, mi se pārea,

Spre-a țerei fericire și mângăerea mea,

În locū sē sui aicea, în țernă zaci țerină!...

Luați-lă și mormentu-î săpați-lă în grădină
 Alătura cu fiu-mi, sê-î plângă, iubiții mei,
 Pân' Tatălă și pe mine m'a pune între ei.
 Ér' voi, bêtrâni ai țerei, vechi soți de bărbăție,
 Ce-ați fostă în totă-de-una vistieră de cumiinție,
 Aicea voi îi faceți ăstui nefericită
 Județulă pe dreptate cu fapta cumpenită!

Scena IV.

(În palatulă domnescă. Irina culcată pe o sofă, Marga lângă ea.)

MARGA.

Ce-a fostă sê-mi vađa ochii! Ei, ét' a' mele vise
 Și-a ochiului bătae... de susă mi-aă fostă trimise!
 Ca 'n carte se 'mpliniră! Romilă... a fostă... s'a dusă!
 Irina ét' o stinsă!... Mai scii ce-a mai fi susă!
 Căci, vai! mai nici-odată ună rău singură nu vine,
 O glótă de-alte rele târêșce după sine.
 Și chiar ântâia-óră în ochi când l'am vëđută
 Pe-acestă Cinadă, ună fioră prin ôșe mi-a trecută,
 Așa numai de-odată și făr' sê-mi potă da sêmă.
 Nu peste multă... și étă neînțelêșca-mi témă
 Încetă s'adeveresce. — Sumetă și bărbătosă,
 Nu sufere pe nimeni mai fêtă și mai frumosă;
 Și când pe vre-unulă scie, și încă-lă mai și vede
 Asemenea cu sine sêă pe aprópe-lă crede,
 Îi jură mórte négră, și, pân' e pe pământă,
 Nu vede đî senină, nu-și află-aședemântă.
 De-aude de vre-o fată, adimenósă flóre,
 A lui numai sê fie, orî pere de sub sóre!...
 Și fetele nebune...

IRINA (aiurându)

Ah ! vină, Cinădelu !

MARGA.

Cumplitu ! . . . Auđi și-acuma cu sufletulă la elu !
 Și-acuma ! . . . Și voi, ceruri, se nu cădeți țerină
 Pe-acéstă lume négră ! . . Și-acum la elu se țină ?
 Unu ucigașu . . . și încă de chiar alu ei ursitu,
 Ursitu ca se nu fie, precum s'a și 'mplinitu !
 Și éta alu ei sufletu, în visu pe sine domnu,
 Căci cea mai grea durere n'o simte trupu 'n somnu,
 A lui Cinădu iubire ilu ține 'nlăntuitu !
 Ca șerpele pe flóre pe elu s'a 'ncolăcitu,
 L'a 'nfășurată, ilu stringe, și nu-i putere 'n lume
 Se poți desface-unu sufletu înlăntuitu de-unu nume !

Scena V.

OPTUMŪ.

Irina cum se află ?

MARGA.

O veđi !

OPTUMŪ.

Cu chipulă stinsă !

MARGA.

Dar sufletulă, Optume, cu-atâta mai aprinsă !

OPTUMŪ.

Romilă, Romilă, cu tine ai dusă și pe Irina !

IRINA (aiurându).

Cinade !

OPTUMŪ.

Cum ?

MARGA.

Îlă chiamă !

OPTUMŪ.

Pe elă !

MARGA.

Auđi ?

OPTUMŪ.

Sě vină ?

O ! dómne, maĩ am încă pėcate sě spăšescŭ ?

De nu mē chemi, ah ! lasă de viŭ sě mē 'mpetrescŭ !

IRINA.

Și nu vini !

MARGA.

Va sě vină, când sórele 'ndeseră

S'a 'ntorce susŭ pe ceriuri la rėsărituri éră !

E bunŭ acuma unde-i ! Sě póte-acum lupta

Cu diavoliĩ — unŭ diavolŭ ! De multă mi-lŭ aștepta !

Căci elŭ nu dintre ómeni a fostŭ trimisŭ in lume,

Ci dintr' acei cu care și-a căștigatŭ unŭ nume !...

OPTUMŪ.

Grăesci aiurea, Margă ! Bêtrâniĩ 'n alŭ lorŭ sfatŭ

L'au desbrăcatŭ de vieta, eu in sě i-o am datŭ.

MARGA.

Cinadũ încã trãesce ? . . . Optume, vai ! Optume !
Pãn' elũ va fi sub sóre, tu nu-ĩ puté sta 'n lume !
Áscultã-mĩ bine vorba !

OPTUMŪ.

Maĩ rěũ dēcã-lũ stingeam,
Cãci mulțãmeam o sutã și-o miie ațĩtam.

MARGA.

Dar dinte pentru dinte ! se đice în scripturã.
Cãnd elũ a fostũ în stare chiar fãrã nici o urã,
Cãci n'avea nici cãnd nasce, sě stingã pe-unũ fãrtatũ,
Care cu elũ ca frate în viėtã s'a purtatũ,
Cu tin', cu noi, Optume, ce n'ar' fi óre 'n stare ?

OPTUMŪ.

Te liniștesce, Margã ! A đilei sãntã đare
Elũ n'are s'o maĩ vađã !

MARGA.

Și unde l'ai trimisũ ?

OPTUMŪ.

În peșcerile negre aicea l'am închisũ.
Sub ăstũ palatũ s'afundã o peșcere cumplitã,
Ce nime n'ó cunósce. În nóptea ne'nđoritã,
Aci sě putreděscã !

MARGA.

Dar dēcã va scãpa,
Cãci nu e omũ, . . . Satana s'ascunde 'n pelea sa,
Atãtũ scie și póte !

OPTUMU.

A' iadului zăvóre

Multă mai ușorū le-ar' frânge.

MARGA.

Cuventu-ți mă 'nfióră!

Mai bine mórte négră, decâtū așa sē-lū sciū!

OPTUMŪ.

Da, mórte, dar' cu 'nctulū, sē-și vađa mórtea viū!

MARGA.

Trineī ce voiū spune?

OPTUMŪ.

Sē-ī spunī : bētrâniī țērī.

Făcēndu-ī judecata, l'ău închinatū perđării.

De-ar' fi lucitū ca sóre unū nume pe pămēntū,

De-lū judecă poporulū cu viulū seū cuvēntū,

Se 'ntunecă ca nópte, și 'ntunecatū odată

S'alege 'n urmă spaimă de toți încungiurată,

Și numele-ī ce-o dată atătū a rēsultatū —

În a uitărei nópte s'a dusū, s'a cufundatū!

ACTULŪ ALŪ DOILEA.

Scena I.

(În grădina palatului.)

IRINA.

Fu numai visŭ!... Ce bine, când mintea se deșteptă
Și spaimetele din visuri nu le mai veđi și 'n taptă!
Părea că-lŭ sfășiase poporu 'ntăritatŭ...
Dar numai visŭ.

MARGA.

Și visulŭ aprópe s'a 'ntêmplatŭ.

IRINA.

Ce, sfășiatur?

MARGA.

Nu togmai, dar...

IRINA.

Cum? Grăbesce, spune,

Și spune-mi dreptŭ! O ceta pe minte mi se pune!
Elŭ sfășiatur?... Se póte?

MARGA.

Cum a pututŭ și elŭ

Să sufle într'o clipă viața lui Romelŭ.

— Bêtrâniŭ...

IRINA.

Spune-mi iute, caci inima-mi ingheta!

MARGA.

Betranii-lu judecara vieta pentru vieta.

IRINA.

Ah! ceruri!... Si-apoi tata? Nici elu nu s'a nduratu?

Nici elu? cand in domnie-i nici celu mai vinovatu

Nu si-a platitu vre-odata gresela sa cu sange, —

Si totusi se nu-lu ierte? Si cine-a mai infrange

Si-a risipi Capcâni, ce tera ne-o pandescu?

Cand bratele-i dusmanii voru sci ca putredescu

Culo sub glia negra, voru alerga ca canii

Se sfasie beata tera! Se sară-atunci betranii

Si o scape! Ei, se pota, atunci l'aru invia!...

Dar, nu sciū cum, o voce, de nu me va nșela,

Soptesce-adancu in sinu-mi, ca elu inca dilesce;

Așa-i?... Ah! spune, Margă, cuvintulu: *elu trăesce!*

MARGA.

Irina, alu lui sore in nopte a apusu,

Si nimini nu mai iese de unde elu s'a dusu.

Acolo-i bunu elu numai, elu care cu-o lovire

Mi veduvi o tera de domnu si de marire;

Caci unde se mai afla alu doilea Romelu?...

Omnia si marirea s'au mormentatu cu elu!

IRINA.

Er' cu Cinadu apus'au a' vietii mele stele,

Apusu! — Romile ierta nemangaiata-mi jele!...

Cinade și Romile!... Da, da, voi mă iertați,
 Și de n'amă fostă... în mörte sē fimă de-acuma frați!
 (pausă)

Da, da, eă sunt de vină! Eă... ascultaă de minte,
 Și n'alesei pe-acela, ce l'am iubită ferbinte!
 De n'ascultam, Cinade, alesulă meă eraă!
 De n'alegeam, Romile, și astăđi străluceaă!
 Dar o bêtrână lege, ba nu, o crudă sörte
 În locă de viêtă pașii mi i-a 'ndreptatū spre mörte!
 Deschide-te, pāmēnte; primesce-mē 'ntre ei!
 Din tōte-a' lunei bunuri atāta eă îți ceiū!

MARGA

Când de Romilă, Irină, te-ai sbuciuma 'n durere,
 Durerea ți-ar' fi sântă și fără mângăere,
 Dar pe Cinadă, copilă, când vedă că-lă mai numesci,
 La tatălă teă, la țeră, la ceră pęcătuesci.
 Cinadă, mai crudă la sufletă ca spada-ă sângerósă,
 Sē 'ntine elă corona curată, luminósă,
 Ce aă purtată cu fală atāța domni romāni,
 Și bună și mari în fapte, temuți la cei Căpcāni!
 Pe elă însē veduși-lă, cum începu sē-și scrie
 Cu sânge și urgie cărarea la domnie.
 Tu, sinulă teă ca crinulă curată și luminatū
 Sē-lă pângăresci cu chipulă aceluă... necuratū!

IRINA.

Pęcătū, pe morți, mătușă, de reū cine-ă grăesce,
 De șepte-oră pân' iërba pe peptū nu le 'nverdesce!

MARGA

De morți, căroră Tatălă lumina le-a suflatū,
 Ér' nu cari ei și-aă stins'o! E celă mai greū pęcătū
 S'acoperă a' loră fapte!

IRINA.

Dar unde-î e mormântul ?

MARGA.

In iadū, in iadū, Irină ! și numele lui vântulū
L'a măturatū din lume !

IRINA.

În iadū ? . . . Acolo 'n iadū

Mē ducū și eū sē suferū alături cu Cinadū ;
Și négra suferință, cu elū de împreună,
Îmi va păré mai dulce ca vieța cea mai bună !

MARGA.

Și tu vorbești, Irină ?

IRINA.

Așa pre cum mē veđi !

Și mai ascultă-odată de cumva nu mē cređi.
Decătū aici, mai bine . . . .

MARGA.

Irina cea cuminte,

Se pôte-atătū sē-și uite de bunulū ei părinte,
De mine, chiar de sine, se pôte ?

IRINA.

Ce ? De voi ?

În locū sē-mi dați pe unulū mi-ați luatū pe amēndoï !
De mine ? . . . Fericire n'ar' fi mai mare 'n lume,
Ca eū sē-mi uitū de mine și lumea de-alū meū nume !
Dar unde-sū ? Sē-î vedū încai, sē plângū p'alū lorū mormântū !
Și-atătū e mângăere pe-acestū amarū pămēntū !

(ridicându-se perdéua se vedū morminte, între care unulū
próspētū cu o cruce pe care se citește „Romilū“, ér' pe cruce

atárnată cunună de stejarü; îndărăptulü crucei se ridică pe mormântü unü bradü în care se vedü atárnându armele mortului.)

MARGA.

Romilü, elü dörme-aicea cu domniü mariü ai țerii;
Nainte domnü sã fie, elü a răspunsü chemării
Prin inimă, prin fapte; și bunü și neinvinsü
În graiulü viitorimeü elü va trăi nestinsü.

IRINA.

Romile, iértã, iértã, pe ceea ce se 'nchinã!
Ah! nu Cinadü... Irina a stinsü a ta luminã!
(îngenunchindü îmbrățișezã crucea lui Romilü.)

Scena II.

(Unü altü locü în grădinã. În fundulü sceneü dosulü palatului domnescü. Sõrele apunëndü se resfrânge pintre arbori. În stânga se vede colțulü unui lacü.)

IRINA.

Ferice, ah! de tine cerescü luminãtoriiü,
Apunü și diminéța întornü mai lucitoriü,
Ér' celü ce-acü își perde a vieții dulci lumine,
Pe urmele de-odatã eternü elü nu mai vine!
Cinade și Romile, voi doi luminãtori,
În nóptea ne'ndorită v'ãți stinsü ca meteori!
Mai este óre 'n lume vre-o rađa de luminã
Sẽ vinã sã 'ncãldescã, vai! sinulü teü, Irinã?...
Luminã?... Nópte numai e totü ce-a mai rãmasü!
Și tu mai stai, Irinã?... (cãutãndü neliniștitã în-giurü).

Pustiü! (voindü sã mergã spre lacü)
numai unü pasü...

Și... am scăpată de viață mai neagră decât mărta,
 Și pôte alta dulce mi-a scrisă dincolo sörtea...
 Și pôte-o să-ı vėdă őră... acuși... peste-ună minută...
 Și őră nebună-aicea să staı ună traı perdută!
 Nu, nu! (plėcă spre lacă) Ce vuetă! Gemetă! Auđı, ce zurăire!
 Da, da! bunica Lera spunea cu 'nmărmurire,
 C' adăncă în temelia acestuı vechiū palatū
 S'afundă negre peșceri, și 'n timpulū depărtatū
 Se aruncaū acolo cei făcėtori de rele,
 Și cari intraū odată — cădeaū și a' lorū stele!
 Dar de la Gladū, strămoșulū, ună sufletū āngerescū,
 Pustii și urgisite acolo putredescū,
 Și numai șerpı și scorpıi mai locuescā într'ēnse,
 Și umbre fioróse de vieți acolo stınse
 Ūși scutură-a' lorū lanțuri, se vaită, se bocescū,
 Și negrele zăvóre le sgudue, crășnescū.

(s'audū strigăte năbușite : Irinā, Irinā !)

Visezū ? Mė chiamă !... Cine ?... O! fugi de-aici Irinā !
 De ce ?... ba stai aicea, ce va veni... să vină !...
 Deschideți-vė, peșceri ! Aici sunt, mė 'nghițiți...
 De mine, de viață-mi, veniți, mė mântuiți !
 Voi umbre, șerpı și scorpıi, voi spaimे fără nume,
 Deschideți-mi pământulū să scapū de-acéstă lume !...
 — Nici voi nu vreți, cumplite ! Și voi mė 'ncungiurați,
 De-a mea viață neagră și voi vė 'nspăimētați !

Scena III.

IRINA.

Ce sgomotū ? Cine-ı colo !... Se jócă numai vėntulū
 Cu veselele tufe.

IONELŪ.
(dintre tufe).

Domniță!

IRINA.

Cine sfântul?

IONELŪ.
(ieșind din tufe și hesitându.)

Domniță! . . .

IRINA.

Ce vrei? vină!

IONELŪ.

Domniță, ai simțit?

IRINA.

Nimic! Ce vrei?

IONELŪ.

Acoala! De-ai sci... neauđitŭ!...

IRINA.

Nu sciŭ, nu voiŭ!

IONELŪ.

Domniță! ŝi n'are reŭ sŝ-đi pară!

IRINA.

Nici reŭ, nici bine, du-te!

IONELŪ.

Se pŝte sŝ-lŭ veđi ęră!...

Cinadŭ . . .

IRINA.

Cinadŭ?

IONELŪ.

Trăesce ! La mórte judecatŭ
De bêtrânime, domnulŭ viêta i-a iertatŭ,
Dar josŭ aicea 'n peșceri l'a 'nchisŭ sê putredêscă,
Cu șerpî, strigoî, cu scorpŭ, sê móră, sê trăescă.
Și numai mutulŭ Nilă i-aruncă când și când
Sê nu se stâng' odată, sê móră rândŭ pe rândŭ
O mórte ne-auđită ! Și cea mai crudă mórte,
Decâtŭ așa viêta, i-o fericită sôrte.

IRINA.

(cântândŭ îngrijată împregiurŭ.)

Și cine-afar' de Nilă mai suntŭ alți păzitori ?

IONELŪ.

Suntŭ porțile ! Niçi iadulŭ nu are 'ncuetoři
Mai negre, mai cumplite !

IRINA.

Se potŭ deschide ôre ?

IONELŪ.

Potŭ sê mai iêsă morții din iadŭ la sântulŭ sóre !

IRINA.

Dar chei n'ai sci sê-mi affi ?

IONELŪ.

De cumva nu murea
Bêtrânulŭ faurŭ Cercea, mai credŭ că se putea,
Dar numai erî, sârmanulŭ, ilŭ așeđai sub glie ;
Era fără de sémênŭ, și elŭ spunea că scie
De la măestrulŭ mare ce lucră sub pămêntŭ,
Colo unde Vulcanulŭ aruncă spuza 'n vântŭ.

IRINA.

M'aŭ părăsită cu toții . . . și cerul și pământul !

IONELŪ.

A ! uite, tigră sēcă ! (bătându-se peste cap)

par'-că te luase sântul ! . . .

În ȕiua, scii în ȕiua, n'ar' mai fi fostă a ȕi !

Așa pe timpulă ăsta, ba dase a 'nmurgi,

Vedă pe balcon pe Domnul cum mâna își ridică,

Aruncă, și la mijloc vedă cōlea 'n lac cum pică

Acea cumplită cheiă . . . o cunosceam !

IRINA.

Vedută ?

IONELŪ.

Precum te vedă, Domniță ! Vedui și-unde-a cădut.

Îmi par-c'ō vedă acuma !

IRINA.

În lac, în iad, totă una !

Și cerul și pământul, eu vedă, tōte 'mpreună

S'aŭ înțelesă asupra-mi.

IONELŪ.

Domniță, viēta-mi pună,

Decătă sē nu scotă cheia —

IRINA.

Ionele, ești nebun ?

IONELŪ.

Din lac, cum staă aicea.

IRINA.

Nu scii, nefericite,

Că lacul fundă nu are ?

IONELŪ.

Cuvinte rău călitate !

Afundū de-ar' fi ca marea, la mine-î pân'aci :

(arătându la genunchiū)

Și chiar ca iadulū fie, eū totū m'oiū cobori.

Nu ținī, Domniță, minte, când ai scăpatū odată

Inelulū celū de aurū ? Veđi téca ferecată !

Mi-a dat'o chiar Domnița.

IRINA.

Da, da, adevăratū !

M'am aiuritū cu totulū, de minī chiar mi-am uitatū.

IONELŪ.

M'am aruncatū . . . ea . . . colea ?

IRINA.

Și-acuma mă 'nfióră !

Ionele nu mai spune !

IONELŪ.

Ântâiū și-a dóua óră,

Și-a treia óră éráși . . . în urmă l'am aflatū

Orī-cătū de micū ! Dar cheia ?

IRINA.

Ionele, m'am juratū,

Sē nu mai vedū acēsta. Din lacū o 'mpērăție

Sē sciū că-mi scoți, Ionele, și n'are sē mai fie !

IONELŪ.

O cheie — o corónă ! Și cei viēta mea ?

Unū suflu de lumină ! Pe cine va durea ?

Trăescă s'eu moră, totă una! Dar mica mea putere
Ea altora se p'ote să facă vre-o plăcere.

(plécă spre lacă.)

IRINA.

Ionele! (se răpede dupa elă, Ionelă se opresee ună momentă, privee lungă la Irina, și apoi, ca și cum s'ar' smulge dispare repede.)

Elă se duce! Acum l'am mai v'edută! . . .

Scena IV.

IRINA.

O inimă mai bună pământulă n'a născută.
Ca dalbele-î vestminte, întogmai la natură,
Ca sórele-a' lui sufletă: lumină și căldură!
Dar vai! acei ce 'n lume se credă ceresci făpturi,
O nópte-ascundă în sufletă, și 'n mi de 'ndoituri,
In inima loră rece, miă cugete 'nfășoră,
Ce staă ca lupă la pândă, se sfășie, s'omoră;
Și nu e iadulă negru, cum e sufletulă loră! . . .
In sinulă acestuia i-ună raiă înfloritoră! . . .
Și, vai! elă nu mai vine! Irina . . . a lui mórte!
Nu potă se caută pe urmă-î! Amară de a lui sórte!

Scena V.

IONELĂ.

(venindă cu cheia în mână.)

Aici, domniță, cheia!

IRINA.

Ionele! (ia cheia și îmbrățișindu-lă de bucurie 'lă sărută pe frunte, și iese. Ionelă rămâne înmărmurită.)

Scena VI.

(Inchisóre, alü cärei interiorü se perde în întunerecü. Cinadü în lanțuri. Spre fundü în întunerecü se vëdü fãlfãindü lilieci și bufne.)

CINADÜ.

Maï trãesci !

Trãesci încã, Cinade ! . . . Nu, nu, ți 'nchipuesci,
Cãci nu-î viéță-acésta, e chiar a morții mórte !
Și mórtea se 'nspãimëntã și fuge de-a mea sórte !
De ce nu vine óre sã sufle, sã mã stîngü,
În ghenã sã mã ducã și-oiü ríde 'n locü sã plângü,
Decãtã se staü aicea cu totü ce nu maï cresce
Maï spãimëntosü pãmëntulü și mintea 'nchipuesce.
În plete-mi étã șerpüi puindü se 'mpletecescü,
Și bróscele în sinu-mi s'adunã, se 'ncãlđescü,
Ër' lilieci și bufne de viü vorü sã mã 'mpartã !
Maï așteptați o clipã și-atuncea fãrã cértã
Mã sfãșiați odatã ! —

Cinade, ce-ai ajunsü ?

Sã mi te 'mpartã bufne, de lume-aici ascunsü !
Tu, ce-ai nãscutü sã saturi cu spada-ți fulgerósã
Croncanii, și sã semeni câmpiele cu ósã !
— Ah ! tu, ceréscã stéuã, ce 'n nóptea mea de chinü
Arunci a' tale rađe, și-mi maï desgheți ástü sinü,
Irinã ! . . . Dar ce scie, ce vrea ea sã maï scie,
De-unü ucigașü ca mine, unü nume de urgie ?
Și decã-ar' sci... ea, póte, în locü de-a mã scãpa . . .

(la ușã se aude zurãindü)

Gãtesce-te, Cinade ! Și-acéstã nópte-a ta
Acuma se va stinge ! — Cumplitã esti viéță . . .

Ca mórtea mai amară... și totu mai ai dulcéță !...
 Dar eü ce-am statü în lupte de deci, sute de ori
 Cu négra mórte față, nu sciü de-a' ei fiori !
 (ușa se deschide și întră Irina cu o lampă în mână.)

Scena VII.

CINADŪ.

(Irina apare.)

Irina !... Nălucire !... E ea !... Visezü ?... Nu !... Vine !...
 Pe ceriuri ! De nu cumva eü nu mai sunt cu mine,
 Eü vedü și nu potü crede !... O ! mare dumneđeü !
 Îți mulțămescü și-atâta, c'o vedü în gândulü meu !
 Irinä !... (Nilă întră și observă dintr'unü colțü făcëndü diverse
 gesturi de mirare.)

IRINA.

Ét' aicea eü vinü sê-ți daü lumina.

CINADŪ.

Lumină ? Nu, nu-mi trebue, lumină-mi e Irina !

IRINA.

(descuindü lanțurile lui Cinadü)

Aici sê jurü, Cinade, că țera părăsesci,
 Mè uitü, și de-alü meu nume nici macar sê-ți șoptesci.
 (Nilă iese.)

CINADŪ.

Sê-mi părăsescü eü țera ? Sê-mi uitü de tin' Irinä ?...
 Irinä, cere-mi tóte, a ochilorü lumină,
 Vięta ce mi-ai dat'o, aicea étă suntü !
 Dar sê te uitü pe tine, sê lasü alü meu pământü,

Acésta nu, Irină ! Incue lanțului érá,
 Și las' se morú aicea ! De mií orí mai amară,
 Ca mórtea lungă, négră, aici în acestú háú,
 Mi-ar' fi viéța 'ntrégă — de-ași fi chiar d-đeú !
 Nici raiulú fără tine, nici, rajulú... nu !... Irină
 Incue lanțului érá ! Aici fără lumină
 Mě las' ! A' tale rađe, ce-aici le-ai revérsatú,
 Aceste negre iaduri în raiú mi le-aú schimbatú !

IRINA.

Tu nu vei vre, Cinade, se stingi a mea viéță !
 Pân' te voiú sci aicea încinsú de-a morții céță,
 Mě voiú topi cu ڃile ; de-aici de vei ieși
 Și țera și-amintirea-mi de nu vei părăsi,
 A' mele,-a' tale ڃile, Cinade, le vei stinge !
 Cinade, ieși și du-te !... Tu stai ! Ce ? Nu te 'vinge
 Durerea pentru mine ?... Pe mine m'a învinsú
 Și-am coboritú la tine !... O clipă și ne-amú stinsú !
 Cinade, tu-mi vrei mórtea !... Ah ! inimă nebună !
 Te-am ascultatú ! — Cinade, e nópte fără lună,
 Ca sufletu-mi de négră !... Cinade, ieși și perí...
 Și de mai este-o viéță... ne vomú vedé în ceriú !

CINADŪ.

(îmbrățișând'o și sărutând'o)

Mě ducú... dar' voiú întórce corona a ți-o pune !

Scena VIII.

(Optumă intră cu ostași după el.)

CINADŪ.

De n'ai cređutŭ, acuma ce veđi aici iți spune,
Că eŭ suntŭ domnŭ!... Irina o vreaŭ și ea mé vrea!

(La unŭ semnŭ alŭ lui Optumŭ ostașii se apropie de Cinadŭ,
elŭ smulge spada de la unulŭ și în luptă dobórá pe mai
mulți și iese.)

OPTUMŪ (cătră ostași)

Ostași orŭ viŭ orŭ capulŭ! (ostașii unii iesŭ rāpede, alții ducŭ
pe cei căđuți.)

(cătră Irina) Și tu . . . perirea mea!

IRINA.

(aruncāndu-se în genunchi)

Pārinte! --

OPTUMŪ.

Optumŭ de astāđi pārinte nu mai este!

(respingēnd'o)

Ér' tu, nefericire, aici imi putređesce!

(iese încuindŭ ușa.)

ACTULŪ ALŪ TREILEA.

(In palatulŭ domnescŭ.)

Scena I.

MARGA.

Și ai putut'o 'nchide? . . . Tu nu! Visezi, Optume!
S'o 'nchiți! Și încă unde? . . . Din cei mai răi în lume
Tu n'ai închisŭ pe nime!

OPTUMŪ.

Dar care a scăpatŭ
Pe celŭ mai rău sub sóre, pe celŭ mai blăstematŭ,
Ea cea mai . . . .

MARGA.

Blăstemată? . . . Unŭ ângerŭ ca Irina!
Ea, singura ta fiică!

OPTUMŪ.

Și ea mi-a stinsŭ lumina!

MARGA

I-ai stins'o tu, Optume! De ce? Căci a iubitŭ!
Tu n'ai iubitŭ, Optume? Tu nu scii, n'ai simțitŭ,
Ce toți simțimŭ în viață? Séu nu scii, că 'n iubire
Adorme beata minte, și omu-i totŭ simțire!
Simțire? Nu, totŭ flacări! Séu nu scii că 'n amorŭ
Unŭ dumneđu séu domonŭ e bietulŭ muritorŭ,

Și totu' ceea ce face în noua sa ființă,
 Puterea lui nu este, și nici a lui voință.
 Și cine-lu' schimbă ore? Nu totu' unu' dumnezeu?
 Elu' este-atotputernicu' în bine ca și 'n rău;
 Și binele și răulu', ce-lu' face cin' iubescce,
 Făcându', elu' marea lege a firei împlinesce!

OPTUMŪ.

Ușora-ți minte, Margă, cumplite mi-a grăitū!
 Cuventu-ți totu' răstornă, ce Tatălū a 'ntogmitū.
 Iubirea, va sē dīcā, ea țera pōte vinde,
 A-și omori părinții, chiar cerulū pōte-aprinde,
 Ea pōte firea tōtā s'o 'ntōrcā susū-în-josū,
 Ea mai pre susū de Tatālū, de diavolū mai pe josū!

MARGA.

Și cugeți tu, Optume, că a sciutū ce face,
 Că scapă ucigașulū, că turbă-a țerii pace?
 Nimicu', nimicu', Optume, din tōte n'a sciutū!
 Împinsă de-alū ei demonū, ea tōte le-a făcutū;
 Și pōte nu împinsă atātū de-a lui putere,
 Mai multū de sbuciumarea, de crâncena durere,
 Când a aflatū, acolo Cinadū cum suferea.
 L'aū liberatū . . . acestea, acestea și nu ea!
 Nainte ca sē judecī, te judecā pe tine!
 Ți se 'ntēmpla asemenī — făceaī și tu mai bine?
 Nu dīcū la bētrânețe, dar tinērū când eraī,
 Cum tinēră-ī Irina! Ean spune-mī, de sciaī
 Închisă ore unde pe-a ta iubitā Flóre,
 Nu mi-aī fi 'ntorsū pāmēntulū cu fundulū susū la sōre,
 Sē scape numai Flóre, ér' alții pērā toți!
 Ce, nu făceaī, Optume? Ean spune dēcā poți!

— Optume unde-î cheia ? Dă-mi cheia, dă-mi Optume !
 Vrei să-ți omori tu flica ? Ea, singură pe lume,
 În care după mörte mai poți încă trăi
 Nu numai cu-alü tēu nume, ce nu va veșteți
 Pân' va suna pe lume o limbă românească,
 Dar chiar cu-a ta făptură. Ah ! las'o să trăească !
 Optume ! . . . dar Irina nu e numai a ta !
 Nu este-a ta, Optume ! Nu poți tu ce veî vrea !
 Trecutulü, viitorulü, în ea se împreună,
 În sinulü ei s'ascunde mărēțã și străbună
 A Glađilorü semință ! Din sinu-î va 'nflori
 Mărirea viitóre ! Tu n'ai dreptü a sdrobi
 Acestü altarü, Optume ! Chiar umbrele lorü sfinte
 Sē vorü scula asupra-ți din vechile morminte !
 Optume, unde-î cheia ? . . . Nicî macar unü cuvēntü !
 Nicî fēra cea mai crudă, Optume, pe pāmēntü,
 Ea nu-și omóră fețiî; ea-î caută și-î iubescē
 Și viēța chiar și-o pune ! . . . Cu multü mai omenescē
 Sē-și caute-o fērá fețiî, decâtü chiar unü Optumü ?
 Atunci te sfarmă lume, și te prefâ în scrumü !
 — Optume, unde-î cheia ?

OPTUMÜ.

În lacü !

MARGA.

Auđü eü bine !

OPTUMÜ.

În lacü !

MARGA.

Glumesci, Optume ?

OPTUMŪ.

Glumesce decă-ți vine !

MARGA.

(în estremă desperare.)

Sfărmați-v'acum ceriuri ! Despică-te pământū !
 Prefaceți lumea tótă țerină și mormentū !
 Sē péră omenimea, semintă blăstemată !
 Tu celū ce-ai făcutū tóte, de ai greșitū vre-odată,
 De mórte, ah ! greșit'ai pe omū de-ai înființatū !
 Sfăramă-lū și-ți ușóră cumplitulū tēu păcatū !
 Dar pân'atunci aicea voiū grămădi țerină
 Acestea ziduri negre . . . și totū te scapū, Irinā !
 Mē ducū sē rēscolū iadulū sē-mi vină 'n ajutorū,
 Sē-mi scape pe Irina de-unū tată-omoritorū !
 Îndoișă-voiū iadulū și-i voiū sufla simțire,
 Ce a peritū din sinu-ți, o négră omenire !

OPTUMŪ.

Te liniștesce, Margă ; ascultă unū cuvētū.
 Sunt tată, da ! sunt tată : unū dulce dreptū și sântū,
 Și-o datorie, alta cum nu mai e mărétă,
 Și nici mai grea în tótă amara-ne viétă !
 Sunt tată, dar nū numai Irinei tată-sū eū,
 Sunt, Margă, și alū țerei, și 'ntaiū sunt tatălū seū !
 Și viéta mea și-acelorū la cari le-am datū viéta
 N'ajungū în fața țerei nici câtū unū capū de ață.
 Sē péră domnū și casă, suflate țernă 'n vântū,
 Dar sē trăescă țera și dreptulū ei celū sântū !
 — Și ce-a făcutū, Irina ? Ea a scăpatū dușmanulū
 În gătulū țerei gata s'arunce-orī când arcanulū,

Să-și împlinescă numai nebunele-î dorinți.
 Trecut'am în viață prin multe suferinți,
 Dar n'am simțit vre-odată dureri atât de grele,
 Dureri nu pentru mine, — căci ce-su ȃilele mele ?
 O clipă, două încă ! — dar pentru-acestă pământu,
 Ce l'au stropit străbunii cu sângele lor sântu !
 Curând voru se mă 'ntrebe, trecându pe altă lume :
 Cum ne-ai lăsat tu țera ? Ean spune-ne Optume !...
 Și ce voiu ȃice-atuncea ? Unu lupu sfășietorū
 Eū l'am lăsat în pace s'aștepte până morū !
 — Dar n'are se m'aștepte prin focū acum, prin apă,
 Și viū l'aducū aicea, orī capu-ī susū în țepă !
 Gonașii suntu pe urmă-ī.

MARGA.

Gonașii !... Mē 'nfiorū !

Dar . . .

OPTUMŪ.

Tată, fiū se-mī fie, elū e ucigătorū,
 Și când mi-lū vorū aduce, Irina va se iēsă !
 (s'andū trâmbițele.)

Gonașii vinū !

MARGA (agitată.)

O ! ceriuri, puterile mă lasă !
 Orī viū orī mortū, totū una ! Cinadū este perdutū !
 Scăpatū elū cu viață, Irina . . . s'a trecutū !

Scena II.

OPTUMŪ.

(cătră gonași) Cinadū ? . . .

UNŪ OSTAȘŪ.

Înalte dómne, pe urmă ne luarămŭ ;

Elŭ apucase bine, dar noi ne 'nariparămŭ,
 Și-orî-câtŭ pe calu-î agerŭ ca vântulŭ s'așternea,
 Noi totŭ mai strînși și-aprópe sburamŭ în urma sa,
 O clipă . . . dónē încă, și stéua i-o damŭ stinsă, . . .
 Dar étă Tisa 'n cale cu fața ei întinsă !
 S'aruncă și se duce ca șerpele 'nnotândŭ ;
 Ne aruncămŭ în urmă-î, Cinadŭ însē strigândŭ
 Deșteptă miî de Ungurî ce sta ascunși în trestii
 Și așteptaŭ sé vađă, ce-aduce gura vestii.
 Săriți, fârtati, elŭ strigă, Optumŭ e 'n urma mea !
 Săgețile ca plóia asupră-ne cădea.
 Dar nu-lŭ slăbimŭ din urmă, dușmanii sarŭ din malurî,
 Și-o crâncenă jurghiere roșesce-a' Tisei valurî.
 Vêdëndŭ a lorŭ mulțime, cădëndŭ ai nostri doî,
 Cu spada ne tăiarămŭ prin ei drumulŭ napoi.
 Eșindŭ la țermŭ stăturămŭ, și dincolo de-odată
 Mii strigăte se 'nalță la bolta înstelată :
 „Cinadŭ se ne trăiescă !“ Și „mórte lui Optumŭ !“
 „În valurî ! Peste Tisa ! Româniî fumŭ și scrumŭ !“
 Cu strigăte turbate ei nóptea 'nflora
 Și zingăte de arme la cerurî se 'nalță.

OPTUMŪ.

Și Ungurii la Tisa ei cum s'aŭ adunată ?

OSTAȘULŪ.

Aicea ét' unŭ Ungurŭ, pe care l'amŭ vĕnatŭ !
 Trecuse peste Tisa sĕ vadă ce-î în țĕră ?
 Ea dórme séŭ se mișcă ? Când vru se 'ntórne érá
 Elŭ ne căđu în mână, și-aicea l'amŭ adusŭ,
 Sĕ spună elŭ ce caută unde nimicŭ n'a pusŭ ?
 Séŭ vorŭ ér' sĕ 'nălbĕscă câmpiile cu óse,
 Căci, đĕŭ, de-unŭ timpŭ încóce nu parŭ așa mânóse.
 De i-arŭ aduce sfinții, de multă i-amŭ totŭ doritŭ,
 Sĕ-mĭ desmórțescŭ cea brâncă, căci mai a 'nțĕpenitŭ.

OPTUMŪ

(cătră prisonerŭ.)

Grăesce, cin' vĕ puse ? . . . Orĭ v'ați uritŭ viĕța ?

UNŪ OSTAȘŪ.

Nu sciți voi ce-î Romănulŭ ? Nu i-ați gustatŭ dulcĕța ?

PRISONERULŪ.

Măria-Ta, iertare ! Nu suntemŭ vină noi ;
 Aici suntŭ vinovații, aicea între voi !
 De-aici la noi veniră spunĕndŭ că óre-care,
 Chematŭ la scaunulŭ țĕrei, l'ai pusŭ tu la perđare,
 Și dăndu-ne multŭ aurŭ, și multŭ mai promițĕndŭ,
 Aŭ ridicatŭ mulțime s'alerge-aici curĕndŭ.
 Așa e firea nóstră, ne batemŭ pentru plată,
 Și nu căutămŭ cu cine, de-ar' fi alŭ nostru tată.
 Dar sĕ mai sciĭ, că unii și chiar la craiŭ s'aŭ dusŭ,
 Și spunŭ, că tótă țĕra ei lui i-arŭ fi supusŭ ;
 Și steagurile craiulŭ le-a și trimisŭ prin țĕră,
 Și glótele mulțime din câmpuri ridicară.

Și de-cu-seră tóte la Tisa aũ sositũ,
 Și așteptaũ sã vadã dincóce ce-amũ gãsitũ.
 (s'audũ bucine din depãrtare.)

OPTUMŪ.

Auđi! Dușmanu 'n țerã!... (incepe a se lumina scena.)
 Și flacãre pe dealurĩ
 Ne spunũ a lui intrare! Cu toți l'a' Tisei malurĩ!
 (bucinele se înmulțescũ și sunã totũ mai tare.)
 La arme, micũ cu mare!

OSTAȘII (trãgẽndũ spadele.)

La arme ce-ĩ Romãnũ!

UNŪ OSTAȘŪ.

Sã ingrãșãmũ ẽr' cãmpulũ cu sãnge de Cãpcãnũ!
 (ostașii iesũ.)

Scena III.

OPTUMŪ.

Tu aĩ învinsũ, ah! Margã! Triumfulũ i-alũ Irinii,
 Cinadũ sã vã trãescã, si pãrã toți Romãnii!
 Dușmanii suntũ in țerã, Cinadũ este cu ei,
 Eșiți-ĩ înainte! . . . Femei, femei, femei!
 (Marga leșinã. Optumũ, aruncãndũ cheile lãngã ea, iese.)

Scena IV.

MARGA (deșteptãndu-se.)

S'a dusũ! La lucru, Margã!... Așteptã-mẽ Irinã!
 Decãtũ sã nu te mãntuĩ, mai bine totũ țerinã!...

Aşteptă!... Vină!... (iese şi în scurtă se reintorce.)

Nici sufletă!... Toţi par'-că au murit!

Ca ună mormentă palatului, pustiă şi amurită!

Ah! unde-mi e puterea să sfarmă cumplita pórtă,

Să te mai vedă odată, Irină... viie... mórtă!

Dar' vai! pe amëndoué aici ne-oră mormenta

Aceste negre ziduri!... Începă a se nălţa

La ceruri nuori de flacări!... Duşmanulă vine, vine,

Nălţându scrumulă la ceruri, josă semênându ruine!

— Cinade, duşmană ȕerii? Voescă tu să străpungă

Chiar sinulă mamei tale!... Cinade, n'ai s'ajungă!

Pe celă ce contra ȕerii, se légă, se oştesce,

Nu-lă rabdă nici pământulă, nici iadulă nu-lă primesce!

De-a rēsbunării ghiară scurmată şi sfăşiată,

În haosulă de-afară bătută şi svēturată

Îşi va căuta scăpare, şi-a iadulă cumpăire

I s'ar' păre, primindu-lă, cerescă fericire!

(vede cheile şi le ridică.)

Dar ce chei suntu acestea? O! tatălă meă cerescă?...

Suntu cheile 'nchisórei? Le vedă ori aiurescă?...

Da, da, suntu a' 'nchisórei!... Aşteptă închisóre!

O clipă... şi din iadu-ȕi, Irină, ér' la sóre!

Scena V.

(Ună locă publică. Bărbaţi, femei, ostaşi, venindă din
tóte părţile.)

IONELŪ (înarmat)

Aşa veđi, imi mai şede! Să jură, că nu suntu eă:

Đeă, ce frumosă ostaşulă — din mielă de-odată leă!...

Mai credă şi eă acuma, că e ceva de mine.

Veđi, fetele de colea se 'ntrébă : óre cine ?

(Cătră fete) Sunt eă, Ionelă ! Ađi nópte dormii ca grădinară,
Şi điceţi-mi acuma, că nu sunt ghinerară !

(În parte) O ! de sciam eă cine-să !... Avuşi tu dreptă... Irină !
De-atunci, nu-ş-cum, în mine s'aprinse o lumină . . .

Lumină ca ună sóre ! Ce-am fostă—eă nu mai suntă,
Nu calcă par'-că pe lume... mă simtă purtată de vântă...
Îmi vine să spargă lumea !... Abia apucă, duşmanii

Să dee ochi cu mine, să-mi sature croncanii.
— Dar când apoi din luptă în arme fulgerândă

Mă voiă întórce-acasă cântândă şi fluerândă,
Cum vi s'oră duce ochii, căprióre sprâncenate,

După Ionelă de care acuma nici v'abate ! . . .

De, de, nu vreţi acuma, şi-odată eă n'oiă vrea !

Dór' o să vină apă şi pe la móra mea !

(tare) Dar, naiba ! nu mai sună ! Ici peptulă clocotesce,

Şi spada după sânge în técă îmi lihnesce !

(S'audă trâmbiţe, fetele şi ostaşii facă două grupe şi cântă.)

OSTAŞII.

Auđi buciumulă de lupă,
Remasă bună, iubita mea !
Sufletă arsă, inimă ruptă,
Eă vă lasă aici cu ea !

FETELE.

Du-te, scumpe, şi nu plânge,
Alta multă măi frumuşea
Te aştéptă 'n câmpă de sânge,
Este dulce ţera mea.
Du-te, luptă şi-o măresce ;
Până tu vei înturna,

Ea cunună-ți împletește,
Eu ți-aprindă inima mea!

OSTAȘII (plecându.)

Rămasă bună și dómne-ajută,
Susă la luptă câți trăimă;
Țără mare și temută,
Ori în luptă toți murimă!
(Se vedă pălălăile ardându pe dealuri.)

ACTULŪ ALŪ PATRULEA.

Scena I.

(Câmpulŭ de luptă. Peste scenă fugŭ ostașii unguri luptându-se cu ostași români, cari îi urmărescŭ. Optumŭ apare fugărindŭ inimiculŭ.)

OPTUMŪ.

Și după ei!... Sfarmăți-i! Să nu lăsați semintă!...
Vre unulŭ doi scăpați-mi, să fie de credință;
Să 'ntórne și să spună, cum ceialalți Câpcâni
I-aŭ frământatŭ cu țerna turbații de Români.
Pe urma lorŭ! Și care vè vorŭ scăpa din spadă
În ale Tisei valuri la peșci lăsați-i pradă.
— Dar imi scăpă din mână celŭ Iudă vëndătorŭ!
Acelŭ ce-lŭ va aduce va fi alŭ meŭ feciorŭ,
Și când m'a chema domnulŭ, în tronu-mi va sè ședă.
Pe ei! Pân' sântulŭ sóre pe cerŭ mai luminezá,
Sè vadă-a' nóstre fapte, și când va fi apusŭ,
O nópte 'ntrégă s' aibă strămoșilorŭ de spusŭ.

Scena II.

(În palatulŭ domnescŭ.)

MARGA.

Ce pézá rea, Irină, în mână cheia-ți dede
Sè scoți perirea țerei din nópte, din obede?

IRINA.

Satana, dulce Margă, în forma lui Ionel! !

MARGA.

Ionel! , ce părea ânger! , . . . s! se scape pe-un! mi!el! ?

IRINA.

Chiar el! !

MARGA.

!i unde este, potaia bl!stemat! ,
Aici s!-! suces! g!tul! ! . . . S! mi-l! aduc! 'ndat! !

IRINA.

!i ce-! Ionel! de vin! , o! Marg! , dulcea mea ?
Gre!elele f!cute la ce le-! !nc!rca
Cu altele mai nou! , c!nd una ce-! f!cut! !
Nu pot! mai mult! s'o !t!rg! nici f!pte mari o sut! !

MARGA.

Voi v'!!i unit! cu to!i! ! . . . Perire !

(iese.)

IRINA.

Am ie!i! ! . . .

De ce-am mai ie!i! ! ore ? De ce nu am perit! !
De-a' no!i! negre paseri acolo sf!!iat! !
De ce m'! sc!pat! ! ore, o s!rte bl!stemat! !
S! v!d! Cinad! cum vine, urgie, foc! !i fer! ,
Asupra !erei sale ? S'o v!d! cum ea la cer! !
!n fum! !i scrum! se 'nal! ! . . . s'amestec! 'n !erin! ?
!i e! i-am dat! vi!!a, i-am dat'o cu-a mea m!n! ,
S!-l! v!d! asupra !erei sus! spada 'nvolbur!nd! ,
Cu-al! fra!ilor! sei s!nge c!mpiile 'ngr!!!nd! .

Sê-lû vëđû încenușându-și locașurile sfinte,
 În care se 'nchinase elû singurû mai 'nainte ?
 Sê-lû vëđû punëndû genunchiulû pe gâtulû tëu, Optumû ?
 Și sê mē sciû eû însa-mî, chiar eû . . . și încă cum ?
 Eû singură, eû una . . . și eû vina la tôte !
 Pëcatû, vëndare, sufletû mai negru se mai pôte ?
 Ah ! ce-ai făcutû Irinë ! . . . Irinë, ce-ai făcutû !
 De ce a ta fință pe lume-a mai născutû ?
 De ce n'ai statû ascunsă în nôptea nimicîii
 Sê nu mai veđi lumina, sê nu mai sciî ce-sû viiî,
 Sê nu simți ce-î plăcerea, sê nu gustî ce-î amarû !
 Despîcă-te, pămēnte, sê întru în tartarû ! . . .
 Dar nu, aici e iadulû, aicea stăi Irinë !
 Aici îți ie rēsplata . . . la lume, la lumină, . . .
 S'o veđi și sê te vađă, sê vađă și sê veđi !
 Aicea stăi, Irinë, trăsescî orî te 'nscrumezi !
 — Irinë, ai pusû foculû, acuma veđi și-lû stînge !
 L'ai deslagatû tu însăsi, acum mergî de-lû învinge !
 Te du prin focû, prin apă, Irinë, chiar prin iadû,
 Te du acum și-opresce turbarea lui Cinadû !
 Sê veđi, în alû sêu sufletû iubirea ta-î mai mare,
 Sêu e mai mare dorulû de nêgră rēs bunare !
 Te du și 'n a lui cale aruncă-ți alû tëu trupû —
 Sê trecă ! . . .

Atuncî dîn sinu-mî eû inimă te rupû
 Și mi-te-aruncû în țernă sê mi-te rōđă-o fêră ! . . .
 Cine-a mușca din tine înveninatû sê pêră !
 Êr' sufletu-mî s'a duce rēsplata sê și-o ia,
 Căci celû ce vede tôte va sci de-î vina mea !

Scena III.

(În tabăra lui Optum.)

OPTUMŪ.

Și-aū mai rēmasū ?

UNŪ OSTAȘŪ.

Ce 'n trestii a mai pututū sē scape.

Ne luarāmū pe-a lorū urmă, și ale Tisei ape
 În sânge închiegate de-lungū vorū băltui
 Și peșcii cu-a' lorū leșuri pāscēndū i-orū înmulți.
 Acei ce mai scăparā cu viēța printre unde
 S'afundā 'n pāpurișuri și nōptea îi ascunde.

OPTUMŪ.

Și nu aflarāți niminī Cinadū ce s'a făcutū ?

ALTŪ OSTAȘŪ.

Pe-aci sē-mī cađā 'n mână, dar' par'-că fu făcutū,
 Peri ca o nălucā.

ALŪ TREILEA OSTAȘŪ.

Tāindū prin ei, îmi pare,
 Că-lū vedū fugindū 'nainte pe-unū agerū șoimū în ȃare,
 M'așternū pe a lui urmă, și țintă 'n ochi ilū ținū,
 Aprōpe . . . mai aprōpe ! Mi-ardea cumplitū în sinū
 A rēsbunării flacări ! . . . Invētelescū cea spadā,
 Și-acum, acum, asupra-ī unū trāsnetū sta sē cadā,
 Când étā-ne la maluri . . . in Tisa elū s'aruncā . . .
 Ca șerpele pe urmă-ī . . . dar' dincolo 'ntr'o luncā
 În trestiișū s'afundā. M'oprescū și ascultāndū
 Părea c'audū departe unū vuetū rēsunāndū,

Dar amuți îndată ; era în trestii vântul
 Séu de ală luptei vuetă gema încă pământul ;
 Eū nu puteam alege, și-o luaî érași 'napoi.

OPTUMŪ.

Dar dincolo de Tisa simțit'ați dușmani noi ?

ACELAȘI OSTAȘŪ.

Nimicū, inalte dómne ; decâtū cari mai scăpară,
 Prin păpurișulū negru tăcuți se cufundară

ALŪ PATRULEA OSTAȘŪ.

Eū rătécitū prin trestii âmb lai mai multū cercândū,
 Pân' nimerii la țermuri : aicea ajungêndū,
 Zării o moviliță, sui și 'n depărtare,
 Prin stuhurile negre, nici cea mai mică zare
 Eū nu vèquī de focuri, nimica nu simții,
 Ce-ar' semēna că s'affă pe-aprópe ómeni vii.
 Tăcute eraū tóte îngiuru-mī ca mormêntulū. —
 Le-amū datū sē țină minte !

ALŪ 5-lea OSTAȘŪ.

Sē-ī mai aducă sfântulū !

ALŪ 6-lea OSTAȘŪ.

Sciū c'orū avé sē spună de-acum din fiī în fiī !

ALŪ 7-lea OSTAȘŪ.

De-aci 'nainte, Dómne, tu spaim'o sē le fiī !

Scena IV.

(În tabăra lui Cinadū. Vuetū la ușa cortului lui Cinadū. S'audū afară strigări: „Môrte Românuului! Môrte vëndătorului!
Pe elū!“.)

CINADŪ.

Vorū sē mē sfășie-aceștia, și-abia ce am scăpatū !

O! sôrte-afurisită aceluī . . . renegatū !

Aici sē-mī perdū viēța? . . . Eū pentru-acește fere?

Și ei încă sē-mī strige! . . . Nu crepī în mine fiere!

Eū vëndătorū și colo și-aicea vëndătorū !

Ce ai ajunsū, Cinade ! (s'aude unū noū sgomotū la ușă)

Și ce? Mișeiī vorū . . .

(O femeie în negru întră rāpede, cāți-va ostași în urma ei.)

De unde? Ce vrei? Spune!

(Femeia face unū semnū sē rēmānă singuri. La unū semnū alū luī Cinadū ostași se retragū.)

FEMEIA.

De unde? (se desvêlesce.)

CINADŪ.

Cerū! . . . Irinā !

(voindū s'o îmbrățișeze, Irina 'lū rēspinge.)

IRINA.

Departe de la mine, departe négra-ți mână,
Cruntată și pētată cu sânge de-ai tei frați!

CINADŪ.

Irinā! . . .

IRINA.

Nu Irinā! . . . Dușmani neimpăcați!

CINADŪ.

Și tu încă dușmană!

IRINA.

Dușmană ca și tine!

CINADŪ.

Cinadū — dușmanū Irinei!

IRINA.

Dușmanū . . . și încă cine!

Și cum! . . .

CINADŪ.

Ți, celū măi negru!

IRINA.

Cum e unū vîndătorū!

De domnū, de a lui țără, și încă de-alū lui . . . dorū!

CINADŪ.

De domnū? . . . Te 'nșeli, Irină! Eū domnū n'avui pe nime,
 Ci bufnele și șerpīi acolo 'n adâncime,
 Acestia-mī erau domnīi; eram în voia lorū,
 Sē măi trăescū cu spaimă, sē chinuiū sēū sē morū.
 Și simțū măi multū avură acele crunte fere
 Decătū . . . Dar susū e cerulū, și sēmă ne va cere!
 De țără? . . . Care țără? Celū iadū întunecosū?
 Acela-mī era țera!

IRINA.

De nu te-ași măi fi scosū!

CINADŪ.

De dorū? . . . De dorū, Irină, am trasū acēstă spadă!
 Sēū doru-mī se 'mplinesce, sēū lumea tōtă cadă.

IRINA.

Eü pe Cinadü iubit'am . . . eroü nu vëndëtorü,
 Apărătorü alü țerei, nu țerei sfärmătorü.
 Cinadü mai estü tu astădi? . . . Eroü mai estü tu öre?
 Nu, nu, din aste fere ești cea mai răpitoare!
 Tu nu mai ai nimica în cerü și pe pämëntü!
 În peptü, în locü de sufletü, ai numai negru vëntü!
 Și ce? Tu cređi, nebune, c'aceste limbü streine
 Vorü pune domnü în țerä unü vëndëtorü ca tine?
 Nu auđiși de-acuma, ce nume-ți dau chiar ei?
 Căpcăni . . . dar sciü s'alégă pe bunü dintre mișei.
 Și togmai se te pună, s'o scii mai dinainte,
 Acesta-ți va fi calea ne'ntörsă — la morminte!
 Va se te rabde țera, ce tu o ai vëndutü?
 Totü ce Românü trăesce, Românü va fi născutü,
 Nu-și va 'mplini o sântă, mărëță datorie,
 Amestecändü în țernă o viettä de urgie?

CINADÜ.

Irină, uiți c'aicea Cinadü nu-i pețitorü!

IRINA.

Dar sciü, că ucigașulü i-acum și vëndëtorü!

CINADÜ.

Dar scii că-sü domnü aicea?

IRINA.

Și ursulü, mi-se pare,
 E domnü și elü în codru, unü omü când îns' apare
 Nu pöte se-s'ascundă afundü câtü ar' dori.

CINADŪ.

Ce ursŭ îți pare astăzi, chiar mâne leŭ va fi!
 Cu-acéstă spadă, veți-o, prin focŭ și sânge vale,
 La tronulŭ tĕŭ, Optume, eŭ mâne-o sĕ-mĭ facŭ cale,
 Și pentru iadu 'n care adâncŭ m'ai aruncatŭ,
 Eŭ mâne-ți deschidŭ calea la raiulŭ depărtatŭ!

IRINA.

La tronŭ?... Și... tu Cinade? Sfarmândŭ a ta moșie?...
 A ta?... Tu ți-ai vĕndut'o! Tu calci dușmanŭ pe glie
 Sub care zace țerna celorŭ ce te-aŭ născutŭ!
 Născutŭ? Ce? Tu din ómenĭ?... O fĕră te-a făcutŭ!

CINADŪ.

La tronŭ! Și tu, Irină, coróna imĭ vei pune,
 Nici sórele de mâne pân' încă nu apune!
 Orĭ tu a mea, Irină, orĭ eŭ josŭ în mormĕntŭ!

IRINA.

E timpŭ încă, ascultă, ascult'alŭ meŭ cuvĕntŭ!
 Întorce-te, Cinade, din calea de perđare;
 Optumŭ e bunŭ pe-atâta pecatŭ elŭ este mare.
 Te du și-ĭ ingenunchie sĕ-ți ierte-alŭ tĕŭ pecatŭ,
 Și te-ai scăpatŭ pe tine și țĕra te-a iertatŭ.

CINADŪ.

Ce ai grăitŭ, Irină? Cinadŭ? Elŭ sĕ-se 'nchine?
 Ce? eŭ, sĕ-mĭ cerŭ iertare? Și încă de la cine?
 De la Optumŭ! Elŭ care, și 'n cugetŭ mĕ 'nflorŭ,
 În locŭ sĕ mĕ omóre, m'a aruncatŭ sĕ morŭ

Încetû mâncatû de fere în peșcerea adâncă !
 Și cum ? Sê mergû acuma și sê sărutû eû încă
 O mână ce mă 'mpinse de viû în celû mormêntû ?
 Mai dulce-mî era mórtea ca viêta sub pâmêntû,
 De-o miie orî mai dulce, decâtû, mintea-mî înghêță !
 Sê veđi tu vermîi morții rođêndu-te 'n viêta !
 Și cum ? Cinadû atuncea, căđutû și umilitû,
 Mai fi-va Cinadû ôre ? În țernă tăvălitû
 L'a mai cunósce lumea ca celû ce-a fostû odată ?
 O ! nu ! e mortû atuncea, și-o mórte 'ntunecată !
 Și de-ai trăi câtû lumea, trăesci înmormêntatû,
 Și nume și ființă eternû s'au cufundatû !
 Trăesci sê-ți veđi cu ochiî cumplita, négra mórte,
 Rușinea, nimicia ! . . . Nu voiû acéstă sórte !
 Și cum ? Sê vêndû acuma pe cei ce m'au primitû,
 Cari din nimică éráși atâta m'au măritû ?
 Și n'ai avé dreptate sê đici atunci, Irină,
 Esti vêndêtorû, Cinade, esti vêndêtorû . . . te 'nchină !
 Mai bin' sê morû odată cređutû ca vêndêtorû,
 De câtû, trăindû, eû singurû sê-mi đicu : esti trădătorû !
 Mai bine péră lumea, și . . .

IRINA.

Țera ta sê péră !

CINADŪ.

Sê péră !

IRINA.

Cinadû numai, ce-a fostû sê fie érá ! . . .
 Blăstemû, blăstemû ! . . . Irină, pe cine ai scăpatû !
 Tu pe dușmanulû țerei din mórte l'ai sculatû !

CINADŪ.

Nu, Nu! Pe domnulū țerei l'ai înviatū, Irinā!

(Afară strigăte: „*la luptă! la luptă!*“ Irina se învelesce.
Intră ostași.)

UNŪ OSTAȘŪ.

E nóptea jumătate, pe cerū orī-ce lumină
S'a stinsū, și tu, Cinade, ce-ardeaī de-alū luptei dorū,
Petreci aici molaticū! (ridicândū vëlulū depe fața Irinei)
Adevêratū odorū!

CINADŪ (trăgêndū spada.)

Napoi! Cine-o atinge l'amestecū în țerinā!
Acêsta-ī a mea dómna, a lui Optumā Irinā,
A mea și-a vóstrā dómna!

OSTAȘII (trăgêndū spadele)

Trăiêscă, ne 'nchinămū!

CINADŪ.

Haideți acuma zestrea sê mergemū sê ne-o luămū!

(Ostași iesū.)

IRINA.

Irina! Eū aicea, eū dómna ta!... mai bine!...

Mai negru ca acestia e sufletulū în tine!

Eū... dómna ta... și zestrea -- alū patriei mormêntū?

Despică-te, mē 'nghite, afurisitū pămêntū!...

(scóte pumnalulū aseunsū în sinū voindū sê-și
străpungă peptulū.)

CINADŪ (smulgêndū-ī pumnalulū)

Nebunā! (voesce sê iêsă)

IRINA (aruncându-se înaintea lui.)

Pân'nebuna mai are-unū stropū de sânge,

Tu n'o s'e-mi ieși de-aicea!...

(Cinadă o dă în latură și iese, Irina se ridică.)

Se rupe ori se frânge!.

Scena V.

IRINA.

Te-ai omorîtu, Irină! Tu țera ți-ai perdută!

In locu s'e scapi din cursă, mai tare te-ai bătută,

Și tu cu-a ta 'nvoire... cu voia ta deplină!

Nu elu, tu ești perirea, tu singură, Irină!

Irină?... Tu aicea în cortu la vîndetoru!

Tu dómna lui? O ceruri! cumplită, spăimîntatoru!

Alu t'eu părinte 'n luptă și 'ntinsu póte 'n țerină,

Tu peste-a' lui cadavru la tronú s'e suí, căpcâná!

Unde s'e fugi, Irină? Ah! unde pe pămîntu

Tu s'e te-ascunđi de ómeni, de-alu sórelui ochiu sântu?

Se 'ntorci în ta țeră în care cu-a ta mână

Ai aruncatú perirea? (s'audú zingăniri de arme.)

Auđi, auđi, Irină!

Omoru 'n dinți crășnesce de sânge însetatú!

Mergi, spală cu-alu t'eu sânge neștersulú t'eu păcatú!

(iese.)

ACTULŪ ALŪ CINCILEA.

(Câmpulŭ de luptă.)

Scena I.

(Înainte cortulŭ lui Optumŭ unŭ focŭ abia pâlpaîndŭ.
Incóce și încolo ostași dormindŭ.)

OPTUMŪ.

Nimicŭ nu se mai simte ; unŭ semnŭ macar de vieță !
Zacŭ tóte îmbétate de-a somnului dulcétă,
Uitândŭ a' vieții rele, ce toți pe-acestŭ pământŭ,
Și vermele din țernă și paserea din vântŭ,
Și omulŭ ce domnesce uscatŭ, noianŭ și mare,
Le sufêrŭ și-î frêmântă, dar dintre toți mai tare
Chiar omulŭ ce se crede alŭ lumei domnitorŭ ;
Și cclŭ mai multŭ din ómeni, mai greŭ suferitorŭ,
E cela ce se 'nalță mai susŭ în omenime :
A vieții suferință i-a vieții înălțime !
— O ! dormi, junime scumpă, tu ai sê mai trãesci,
Și multŭ pentru moșie sê suferi, sê oștesci !
Eŭ priveghezŭ la capu-ți, căci mâne, mâne, póte,
Coea sub glia négră o sê mē scapŭ de tóte.
Căci multe mi-a datŭ cerulŭ și ȃile pe pământŭ
Și multă și mărire, dar făr' de numêrŭ suntŭ
Amarurile lumei, și ȃiua care vine
Nu scii de-ascunde 'n sinu-î miî rele sêŭ vre-unŭ bine !
— Ce vuetŭ !... Parc' unŭ tropotŭ s'aude ropotindŭ !...

Vre-ună călărețu!... Da, étă-lū pămêntulū sgraduindū!
 I-aci! Ce va sê fie, de vine vêntu...? (intră călărețulū.)
 Ce scire?

CĂLĂREȚULŪ.

Pe malulū Tisei, Dómne, veghindū în neclintire,
 Simții prin trestiișuri, căci vêntulū n'adia,
 Unū sgomotū, ce cu 'ncetulū crescea, s'apropia.
 Sclipiri rêsarū de arme din când în când în ȕare.
 Eū alergai, ér' alții rêmaseră 'n veghiare!
 Mē temū! (s'aude vuetū.) Auđi!

ALTŪ CALĂREȚŪ (venindū răpede.)

Alérgă furișū ca nisce câni!

OPTUMŪ.

(sunândū din cornū.)

La arme! Susū la arme! (óstea se ridică.)

OSTAȘII.

Susū, mórte la Căpcâni!

(iesū.)

Scena II.

(În dêrêptulū scenei s'audū trâmbițe, vuetū de arme. Ostași
 se retragū peste scenă luptându-se, scena se acopere de morți.
 Apare Cinadū cu ostași după elū.)

CINADŪ.

Noi amū învinsū!

UNŪ OSTAȘŪ.

Dușmanii zacū étă în țerînă!

ALTŪ OSTAȘŪ.

A vóstră este țera!

ALŪ TREILEA OSTAȘŪ.

Dar încă nu deplină !

De-acum 'nainte încă se simțã c'am învinsŭ !

Sê ne vêrsãmŭ asuprã-î, sê stingemŭ ce nu-î stinsŭ !

ALŪ PATRULEA OSTAȘŪ.

La pradã ! Fãrã pradã nu-î vingere mărêtã !

Sê guste și-ai de-acasã a 'nvingerii dulcêtã !

OSTAȘII TOȚI.

La pradã !

O VÓCE.

Omorŭ și flacãri !

CINADŪ.

Ostași și 'nvingãtori !

Vomŭ aștepta aicea a' ñilei dalbe ñori,

Și-atunci apoi pleca-vomŭ l'a lui Optumŭ cetate,

Sê ne 'mpãrțimŭ a' sale averi nemêsurate,

Și pe-a' lui tronŭ de aurŭ noi domni sê ne 'nãlțãmŭ.

Sê nu sfãrmãmŭ noi țera, cãci astãđi ce prãdamŭ

Abia o ñi sêu dõue de póte sê ne ținã.

Ce-ajunge tronulŭ d' aurŭ când țera e 'n țerinã ?

Dincontrã se 'nflorêscã, s'avemŭ pe ce domni,

Și fiî de fiîi nostri din ea a se 'ndulci.

Sêu nu vedeți voi bine, cã în a vóstrã țerã,

Sfãrmãndŭ ce-a fostŭ odatã, ađi duceți viêtã-amarã,

Și decã 'ngiurulŭ vostru mereŭ veți pustii,

Toți leșinați, ca mânẽ, de fõme veți peri.

UNŪ CÁPITANŪ.

A ! étã-lŭ vênđetõrulŭ ! Elŭ vre numai domnie,

Și țera și averea sê i-o lãsãmŭ moșie !

UNŪ OSTAȘŪ.

Voesce la domnie noi numai sē-lū nălțămū,
 Ér' din dulcēța țerei nici macar sē gustămū,
 Și mâne-asupra nóstră cu-ai sei sē-se unescă,
 Și peste capū elū pelea burdufū sē ne-o jupescă!
 Nu, nu! Nu ne mai trebuī!

OSTAȘII.

La mórte vênđetorū!

CAPITANULŪ.

N'apoi sē nu-lū atingeți! Și elū e 'nvingătorū!
 Cu noi elū dimpreună putea aici sē cadă.
 Elū póte sē rēmână, dar noi, ficiori, la pradă!
 (iese.)

CINADŪ.

Cinadū. . . . ce-ai fostū odată și ce-ai ajunsū acum!
 Ce nu prefaci, Satană, pământulū totū în scrumū!

Scena III.

CINADŪ.

(Cinadū âmbândū pintre căzuți.)

Ori unde mi-aruncū ochii, vai! arătări cumplite!
 Dulci fețe cunoscute din țile fericite!
 Ici unulū, ce 'n pruncie la luptă mă 'nvēta!
 Acesta, care arculū sē 'ncordū imi ajuta;
 Cu-acesta 'ntâiū la luptă am statū umērū la umērū
 Și am sfărmatū dușmanii, de și 'ndoiți la numărū.
 Er' cesta, eū odată în luptă 'mpresuratū,

Cu viața lui de mörte viața mi-a scăpată !
 Și tu aici, Cerbane, färtatulü meu de-odată,
 Ah ! fruntea ta senină ađi cruntă, desplicată !
 Teane, ah ! Teane, în țernă și tu 'ntinsü ;
 Nu, nu ! Elü suflă încă, se mișcă, nu s'a stinsü,
 Elü ochii își deschide, s'ardică, mă privesce . . .
 Teane ! (Teanü ridicându-se de jumătate recade.)

Vai elü möré ! (Teanü ér' se ridică rüzimându-se
 pe spadă.)

Nu, nu ! Încă trăesce.

TEANÜ.

Ce vędü eü ? Tu... Cinade ?... Tu nu... nu esti Cinadü !...
 Satana !.. Perü ! Te 'ntörce de-unde-ai eşitü... în iadü !...
 (Teanu cu mâna tremurătoare ridică spada, dar mâna cade
 fără putere.)

CINADÜ.

O ! dă aici, Teane, sê morü de a ta mână,
 Tu mi-ai scăpatü viața, tu varsă-mi-o 'n țerină !
 De dece ori mă dulce — de mână ta sê morü,
 De cum mi-a fostü viața când tu pëtrunsü de dorü
 Mi-ai dat'o !... Ce ferice, sê mi-o fi luatü mă bine !
 Ađi tu trăiai și țera . . . ér' eü scăpam de mine ! . . .
 (Teanü își ridică mânilé în semnü de blăstemü.)

Teane ! . . . (Teanü recade.)

Stinsü !... O ! ceruri !... Și ultimu-ü cuvëntü...
 Blăstemü pe capu-mi negru !... și nu te cascü, pämentü !
 — Dar póte mă tresce a țerii mäntuire !
 Pe-a lui Optumü corónă o nouă strălucire
 Acum póte se 'ncinge ! Cu brațulü lui de ferü
 Elü póte că-i sfăramă... și vëlva-i pâ'n' la cerü
 Se va 'nălța ! . . . O ! fie ! . . . Cu sórele de-odată
 Și țera ce-am vëndut'o s'o vędü, dómne, scăpată ! . . .
 (Aparü vrăjitoréle și pășescü spre Cinadü ; elü se retrage
 spăimëntatü, ele după elü ; iesü.)

Scena IV.

(O altă parte a câmpului de luptă. Câmpul semănat cu morți. În fundul scenei Irina apare cu përlul sburlit, cu cătătura rătëcită.)

IRINA.

Domnia négră-a morții pe câmpuri s'a întinsu.
 Junime, dulce țéră, aicea voi v'ați stinsu,
 Și eü maî suflu încă, eü ce cu slaba-mî mână
 O țéră am întins'o aicea în țerină!
 De-ai fi secatü, o! mână, pân' cheia n'o 'nvértea!
 De-ai fi peritü, Irină, pân' lumea n'o vedeai:
 Atuncî aceste viețe, ce zacü aici sdrobite,
 Și țera — arü fi tóte și vii și fericite!
 — Ce maî așteptü eü óre?... Së vină sânta ñi?...
 Nu, nu! Së nu më vađa!... De noü s'ar' înegri!
 S'așteptü, ca së-mî arëte în tót' a sa cruðie
 Cumplita-mî făr'-de-lege!... Nu! Nu! së nu maî vie!

(În depártare s'audü zingániri de arme.)

Auði, se luptă încă!... Se luptă, n'a căðutü,
 Și pân' Optumü e 'n viéță nimica nu-ï perdutü!

(Dintre căðuți se vede ridicându-se Optumü.)

OPTUMÜ.

O vóce?... Gemetü? Mórte!... Fu numai o părere!...

(privindü peste ceî căðuți).

Dormiți copii ... O! dómne! îmi ceri și-astă durere?

Dormiți!... Și tatälü vostru se culcă-aici cu voi!...

De-acum scăpați noi suntemü de viéță, de nevoi!..

Scăpați!.. scăpați! (recede.)

IRINA (apropiindu-se.)

Ah! tatä!...

OPTUMŪ (ridicându-se puțin.)

Și-aici ? Nefericire !...

Nu, nu ! Nu ești Irina ! Ești numai nălucire !...

IRINA.

Sunt eu ! O ! sântu părinte ! Irina ! N'ar' mai fi !...

OPTUMŪ

Irina ?... Tu... și-aicea ?... Și-aici — spre-a-mi înnegri
Și cea din urmă clipă !... Nu numai cu-alu tēu nume,
Ca roșu feru în sufletu plântatū, sē iesu din lume,
Ci chiar și-a ta ființă s'arunce 'n ochii mei
A sa întunecime !... Sē nu te mai vèđū .... pei !

IRINA.

Ah ! tatā !

OPTUMŪ.

Pei, perire, a mea și-a țerei mele !
Trecutulū, viitorulū, vedeți, o ! sante stele,
O mână de temeie.... le-a ștersū... tôte le-a stinsū !
Și tu nu mori, Optume ! Străpunsū, strivitū, învinsū,
Mai stai, sē veđi cu ochii întrēga nimicie !...
Mai multū de-atātū se pōte unū sufletū sē-lū sfășie ?
Nu stingi încă schinteia ce pâlpaē in sinū ?
Cupa durerei, dōmne, n'am storsū încă deplinū ?

IRINA.

Părinte ! dēcă sōrtea ea ne-a juratū perire,
Și dēcă ea cu mână-mi ne-a 'mpinsū in nimicire,
Vai ! ce putea Irina ! Alū sorții negru vēntū,
Ah ! cine vre odatā l'a 'nvinsū pe-acestū pāmēntū ?...
O vorbă, numai una... de tatā... de iertāre...
O vorbă !... Ți o vorbă !...

OPTUMŪ.

Irină !... răsbnare !...

Celū ce-și răsbnă țera, pe frați și-ai sēi părinți,

Din astă négră lume se 'nalță între sfinți.

O clipă, două încă... și viēta mi-se stinge !...

A morții-adâncă nópte... încetū... încetū... mă 'ncinge !...

(scoțendū de la brău pumnalulū.)

Aicea... ét' acesta ! Te du și... te-am iertatū !

Sē vrei numai... și țeră și cerū ai răsbnatū !

IRINA.

Sē vreu !... (după o pausă de o luptă internă.)

Afar' din sufletū, simțire pécătósă !

Aicea sē-mi fiți martori, voi stele luminósē !...

Am vrutū ! (Optumū recade.)

Se stinge !... Dómne ! putere... ajutorū !

Sē-și vadă răsbnarea de negrulū vëndătorū.

Nu ! Nu ! elū suflă încă, în peptu-i cu tǎrie

Se luptă încă viēta cu-a morții nimicie.

Și cum ? Sē-lū lasū aicea ? Sē mergū sē-lū răsbnū eū ?

Dar unde ? Cum ? Și cine !... O umbră... pe unū leū ! —

Eū sē sdrobescū pe-acela, ce-a sfărâmatū o țeră ?

Și-apoi sē-ți lași pe tatălū, sē-lū lași aici sē peră,

Și pân' nu móre încă sē fie sfășiātū

De lupii, ce din trestii flămênđi s'aū ridicatū ?

— Dar dulce-i răsbnarea, e dulce și ceréscă,

Pentru părinți și țeră când merge sē trásnéscă !

E dulce !... Cu atáta mai poți sē-i rēsplátesci,

Cu-atátū numai pécatu-ți, Irină, sē-ți spásesci !

Te du, în iadū sē fie... Írină... pe-a lui urmă !

Acéstă mână slabă..., Cinade, viēta-ți curmă !...

Ah! tată... cea din urmă vedere pe pământ!...

(Irina se plcă și-l sărută pe frunte pe Optum. Optum îi pune mâna tremurându pe cap.)

Ce-oii fi făcutu cu-acesta (ridicându pumnalul)

ți-oii spune în mormentu!

Scena V.

(Ceî dinainte. Cinadu vine spăriatu și urmăritu de Vrăjitoare, carî disparu. Irina vedendu-lu perde puterea și lasă mâna cu pumnalul în jos. Cinadu se oprește unu momentu, în urmă cunoscendu-o se răpede spre ea.)

CINADU

Irină!

IRINA.

Peri!

CINADU.

Irină! Tu singura-mi mărire!

IRINA.

Și tu... a mea, a țerei și-a lui Optum perire!

CINADU (apucându-i brațulu.)

Irină!

IRINA.

Nice murtă! (S'aude sgomotu de arme în depărtare.)

CINADU (trăgându pumnalul de la brâu.)

De nu... aici!...

IRINA.

Să mori!

Dar mai 'nainte-aicea să-mi mori tu vândătoru!

(Îl străpunge; Cinadu cade.)

Năluca!... Nu, elu însuși! Cinadu!... și plinu de sânge!..

Și mortă! Da... mortă!... În urmă... tradarea totă nu 'nvinge!
 Ți-ai răsbunată, Irină! Dar toate le-ai perdată...
 Te du acum la tată-lă și spune-î ce-ai făcută!
 Te du viață neagră! Ai sfărâmată o lume:
 O țără, ună părinte și 'n urmă ală tău nume!
 (se străpunge și cade.)

Scena VI.

OPTUMŪ (ridicându-se încetă.)

Irina, totă aicea?... Dar nu, n'afostă cuvântă!
 Fu numă prin pășuri suflarea ună vântă,
 Său ună suspină ună gemetă a' cestoră ce-și lăsară
 Junia și viața aicea pentru țără.
 Copiia meă aicea... și țără fără voi!
 Cine-a măi pune peptulă la nouăle nevoi!...
 — Dar prea-mă păru ea însași!... Nu, nu, o nălucire!
 Cinadă părea la vorbă! Părere!... Aiurire!
 Cuvântulă lui și-aicea! Nu potă nici chiar să moră
 Să nu-mă răsune încă?...

Fii, dómne, 'ndurătoră,
 Și stinge-mă măi îngrabă viață și durere!...
 Ce vedă?... Elă mortă aicea!... A cerului putere!
 Și sânge încă negru din inimă 'mproșcând!...
 Și tu aici Irină?... Pumnalulă tremurândă
 Se sbate încă 'n sinu-î!... Și mâna-î încă-lă ține!
 E caldă încă fruntea... se luptă încă 'n vine
 Viața și cu mórtea... și ochii îi mijescă!...
 Irină!...

IRINA.

Tată... étă-lă... aici!

OTPUMŪ.

Te fericescŭ !

Te bine-cuvântŭ, fiică ! (sărutând'o pe frunte.)

Irină !... Ah ! ea móre !

S'a stinsŭ !... Cumplită viêtă, ce mai aștepti tu óre ?...

Ce mai așteptŭ ! (Câmpulŭ se înlumină. În depărtare cetatea în flacări.)

Ah ! tóte țerînă, fumŭ și șcrumŭ !..

Nu cumva sê rămână ce n'a 'ncercatŭ Optumŭ —

Sfăramă, négră sórte, și cerulŭ peste mine !

Sfăramă-lŭ !... Prăbușesce-lŭ !..

— Nu, nu, ilŭ vedŭ, elŭ vine...

Da, da, colo... elŭ vine... alŭ meŭ rēsbunătorŭ !..

(Sórele rēsărindŭ apare la orisonŭ.)

Și pentru-acéstă țeră... d'acolo viitorŭ !

(móre.)

(Fine.)

